

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 298/2023-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Dudíša (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Mariánom Ďurinom, Sibírska 4, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 26 K 19/2012 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 13. februára 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje, aby ústavný súd prikázal Okresnému súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) konať bez zbytočných prietáhov a priznal jej náhradu trov konania.
2. Z ústavnej sťažnosti a vyžiadaného spisu okresného súdu ústavný súd zistil, že jediná spoločníčka a konateľka obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „obchodná spoločnosť“) uznesením valného zhromaždenia z 23. septembra 2011 rozhodla o zrušení obchodnej spoločnosti k 1. novembru 2011 a nariadila jej likvidáciu bez právneho nástupcu.
3. Okresný súd 1. novembra 2011 vydal uznesenie o zmene zápisu v obchodnom registri „v likvidácii“. Likvidátor následne zverejnil túto skutočnosť v Obchodnom vestníku č. [REDAKOVANÉ] (vyšlo 15. novembra 2011) pod č. k. [REDAKOVANÉ] a zároveň vyzval všetkých veriteľov likvidovanej obchodnej spoločnosti (sťažovateľky), aby písomne prihlásili svoje pohľadávky, prípadne aj iné práva najneskôr do 3 mesiacov od uverejnenia oznámenia o likvidácii v Obchodnom vestníku na adrese: JUDr. Marián Ďurina, likvidátor, Sibírska 4, 831 02 Bratislava.

4. Likvidátor zistil, že sťažovateľka je v úpadku, teda platobne neschopná a predĺžená, a preto podal 2. mája 2012 na okresnom súde (v poradí druhý, pozn.) návrh na vyhlásenie konkurzu. Uznesením z 22. mája 2012 bol likvidátor vyzvaný na odstránenie nedostatkov návrhu. Okresný súd uznesením z 21. júna 2012 začal konkurzné konanie proti sťažovateľke a uznesením zo 4. júla 2012 (uznesenie o dohľade) uložil predbežnému správcovi podstaty povinnosti, ktoré je povinný dodržiavať v priebehu konkurzného konania.
5. Uznesením z 10. septembra 2012 okresný súd vyhlásil konkurz na majetok obchodnej spoločnosti (sťažovateľky). Za správcu podstaty bola ustanovená JUDr. Dana Husťáková.
6. Z Obchodného vestníka č. [REDAKOVANÉ] z 13. decembra 2012 vyplýva, že v predmetnom konkurznom konaní správca zverejnil súpis všeobecnej podstaty, do ktorého bol zahrnutý nehnuteľný majetok, a to pozemky, byty a nebytové priestory. Na prvej schôdzi veriteľov 17. decembra 2012 nebol zvolený veriteľský výbor.
7. Uznesením z 21. decembra 2012 okresný súd odvolal správcu podstaty JUDr. Danu Husťákovú a ustanovil nového správcu podstaty BANKRUPTCY & RECOVERY SERVICE, k. s. Okresný súd, ktorý vykonával pôsobnosť veriteľského výboru, vyzval vo februári správcu na podávanie písomnej správy o priebehu konkurzného konania a o svojej činnosti každých 30 dní.
8. V Obchodnom vestníku č. [REDAKOVANÉ] zo 16. apríla 2013 a č. [REDAKOVANÉ] z 9. mája 2013 správca podstaty uverejnil oznam o preradení všetkého majetku zo všeobecnej podstaty do oddelenej podstaty z dôvodu zabezpečenia tohto nehnuteľného majetku záložným právom zabezpečeného veriteľa [REDAKOVANÉ]. Uznesením z 2. mája 2013 okresný súd uložil správcovi záväzný pokyn zvolať schôdzu veriteľov na účely voľby veriteľského výboru. Na schôdzi veriteľov konanej 7. júna 2013 nebol zvolený veriteľský výbor.
9. Uznesením zo 16. júla 2013 okresný súd uznal konkurz na majetok sťažovateľky za malý.
10. Správca 25. augusta 2014 a 17. februára 2016 vyhotovil návrh čiastkového rozvrhu výťažku pre zabezpečeného veriteľa [REDAKOVANÉ], a. s., ktorý tento zabezpečený veriteľ následne v októbri 2014 a v marci 2016 schválil. Majetok zapísaný do oddelenej podstaty bol v konkurze speňažený v celkovej výške 63 825 eur.
11. Z vyžiadaného spisu okresného súdu ústavný súd zistil, že v súvislosti s napadnutým konkurzným konaním prebiehali 3 incidenčné spory (sp. zn. 31 Cbi 18/2013, 30 Cbi 17/2013 a 26 Cbi 18/2013), ktoré bránili skončeniu konkurzného konania. Ako posledné bolo v apríli 2017 právoplatne ukončené konanie so sp. zn. 31 Cbi 18/2013.
12. Na žiadosť sťažovateľky z 12. februára 2021 o výmaz z obchodného registra odpovedal okresný súd prípisom z 28. apríla 2021, v ktorom jej s poukazom na príslušné zákonné ustanovenia oznámil, že nemôže dôjsť k výmazu úpadcu počas prebiehajúceho konkurzného konania.
13. Z vyžiadaného spisu vyplýva, že okresný súd vykonával dohľad nad správcom podstaty, o čom svedčia okrem iného výzvy súdu z 5. februára 2019, 28. apríla 2021, 21. januára 2022 a 20. júla 2022. Uznesením z 24. marca 2023 okresný súd vyhlásený konkurz zrušil pre nedostatok majetku. Toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť 18. apríla 2023.

II. Argumentácia sťažovateľky

14. Likvidátor od vyhlásenia konkurzu niekoľkokrát žiadal okresný súd, aby „*ex officio*“ povolil výmaz sťažovateľky v súlade s § 68 ods. 4 písm. c) a ods. 6 Obchodného zákonníka. Konkurzné konanie je od vyhlásenia konkurzu vedené a dodnes nie je už 11 rokov ukončené, zdá sa, že okresný súd je nečinný. Dostatočne dôrazne nekontroluje výkon konkurzného správcu, nestanovil mu žiadne lehoty a termíny, nevyvodil žiadne právne konzekvencie, v čoho dôsledku vznikli prietahy. Dlhšiu dobu sa nič podstatné a dôležité neudialo, narástlo iba sklamanie a beznádej, sťažovateľka sa ocitla v stave psychickej nespokojnosti a bezvýhodiskovosti spojenom s duševným napätím, v stave porušenej citovej rovnováhy. Likvidátor má vyšší vek a neustále vypisovanie okresnému súdu nemá priaznivý vplyv na jeho zdravotný stav. Proces sa vyznačuje zdĺhavosťou a nie dostatočným záujmom okresného súdu o definitívne vyriešenie konania. Ak okresný súd reálne vykonáva nejaké úkony, vzhľadom na uvedený čas sú zjavne neefektívne. Obdobné zabudnuté konkurzné konania v časti verejnosti spôsobujú apatiu. Sťažovateľka je dlhodobo v právnej neistote, uvedená doba nie je ničím ospravedlniteľná. V Obchodnom vestníku je od vstupu do likvidácie zaznamenaných len 10 úkonov, čo znamená jeden ročne. Okresný súd v apríli 2021 sťažovateľku uviedol na zoznam osôb, ktoré môžu byť vymazané z obchodného registra podľa § 768s ods. 2 Obchodného zákonníka, avšak po dvoch rokoch k výmazu sťažovateľky nedošlo.

III. Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. obsahovo zodpovedajúceho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) postupom okresného súdu v konkurznom konaní, kde sťažovateľka vystupuje ako úpadca.

16. Sťažovateľka v dôvodoch ústavnej sťažnosti uvádza opakovane nesprávnu spisovú značku napadnutého konania. Uvádza totiž spisovú značku konania okresného súdu 31 K 16/2012, ktorá sa však vzťahuje (podľa vedomosti známej ústavnému súdu z jeho rozhodovacej činnosti) na obchodnú spoločnosť [REDAKOVANÉ] v konkurze. Uvedený omyl mohol byť spôsobený tým, že prerokovaná ústavná sťažnosť je v značnej miere iba kópiou ústavnej sťažnosti spoločnosti [REDAKOVANÉ] v konkurze, podanej tým istým likvidátorom a advokátom, ktorá bola uznesením č. k. II. ÚS 184/2023 z 13. apríla 2023 ústavným súdom odmietnutá. Túto chybu však neopakuje v petite navrhovaného výroku.

17. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

18. Podstatou, účelom a cieľom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a teda aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu (III. ÚS 154/06, I. ÚS 76/03, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019). Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd

so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04), a preto na naplnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (napr. I. ÚS 10/98, III. ÚS 224/05).

19. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (m. m. II. ÚS 32/02, III. ÚS 241/2017, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

20. V súvislosti s posúdením prvého kritéria, t. j. právnej a faktickej zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že konkurzné konanie je osobitným druhom súdneho konania. Vzhľadom na jeho predmet, špecifickú skutkovú a právnu povahu ho možno považovať za konanie zložité. Konkurzné konanie nie je možné považovať za štandardné súdne konanie, a to z hľadiska odlišného plynutia zákonných lehôt, počtu subjektov uplatňujúcich svoje pohľadávky, postupu pri speňažovaní majetku úpadcu a uplatňovaní pohľadávok úpadcu. Mnohokrát priebeh konkurzného konania vyvoláva vznik ďalších súdnych konaní, čo má vplyv na samotnú dĺžku trvania konkurzného konania. Konkurzné konanie je z pohľadu právnej úpravy časovo a fakticky náročný proces, ktorého účelom je uspokojenie pohľadávok veriteľov z majetku dlžníka, úpadcu, ktorý podlieha konkurzu, alebo aj z majetku iných osôb, ak ich majetok podľa právnej úpravy podlieha konkurzu, a preto pri posudzovaní vzniku priet'ahov v konkurznom konaní je potrebné prihliadať na už uvedené odlišnosti konkurzného konania oproti štandardnému občianskoprávnemu konaniu (m. m. I. ÚS 428/2013). Základným cieľom a účelom konkurzu (konkurzného konania) je pomerné uspokojenie všetkých veriteľov výťažku získaného speňažením majetku dlžníka.

21. Z obsahu spisu nevyplýva, žeby namietané konkurzné konanie bolo osobitne skutkovo a právne zložité. Išlo o malý konkurz, počet zistených veriteľov nebol veľký, zistený majetok bol v skorej fáze zaradený do oddelenej podstaty.

22. V správaní sťažovateľky nezistil ústavný súd skutočnosti, ktoré by postup okresného súdu sťažovali. Osobitný význam veci pre sťažovateľku, ktorý by mal byť premietnutý do povinnosti súdu postupovať v napadnutom konaní s inou ako primeranou rýchlosťou, ústavný súd v tvrdeniach sťažovateľky ani v samotnom predmete konania nespozoroval. Ústavný súd však rozumie výčitkám likvidátora sťažovateľky, ktorý je zároveň jej právnym zástupcom v konaní pred ústavným súdom, vo vzťahu k ťažkopádnosti procesu ukončenia právnej existencie obchodných spoločností. V napadnutom konaní nebol priamo predmetom výmaz sťažovateľky z obchodného registra, ale je pravdou, že bez vykonania úkonov v konkurznom konaní nemohlo byť k výmazu sťažovateľky pristúpené. Povaha veci svedčí podľa názoru ústavného súdu skôr o tom, že sťažovateľkino právne postavenie v čase podania ústavnej sťažnosti bolo fakticky bezprostredne pred súdnym vyslovením

skutočností znamenajúcich *de facto* právnu smrť. Okresnému súdu bol totiž ešte v novembri 2022 doručený návrh správcu na zrušenie konkurzu, ktorého nosným dôvodom sa okresnému súdu (napriek tomu, že správca v marci 2023 vyzval na doplnenie návrhu, aby odstránil pochybnosť vyvolanú formálnym uvedením hlavného dôvodu ako splnenie konečného výťažku, pozn.) javil byť nedostatok majetku sťažovateľky na úhradu pohľadávok proti podstate. V takýchto konkrétnych súvislostiach je potrebné nahliadať aj na intenzitu právnej neistoty sťažovateľky.

23. Miera a povaha zodpovednosti všeobecného (konkurzného) súdu za postup správcu konkurznej podstaty v konkurznom konaní je daná rozsahom jeho oprávnení, ktoré mu zákon vo vzťahu k tomuto subjektu konkurzného konania priznáva. V súlade s ustálenou judikatúrou ústavného súdu možno hovoriť o prietáhoch v konkurznom konaní vtedy, ak súd vôbec nevyužije vo vzťahu k správcovi konkurznej podstaty tie prostriedky, ktorých účelom je zabezpečenie účinnej a rýchlej ochrany práv účastníkov konkurzného konania, prípadne ak k ich použitiu siahne až vtedy, keď je ich účinok na dosiahnutie tohto účelu minimalizovaný alebo vylúčený (m. m. I. ÚS 57/97).

24. Úlohou ústavného súdu nie je určovať namiesto konkurzného súdu optimálny postup v danej veci, ale posúdiť, či ním prijaté opatrenia a zvolený postup sú vzhľadom na okolnosti daného prípadu akceptovateľné z pohľadu ústavou garantovaného práva na konanie bez zbytočných prietáhov, teda či postup konkurzného súdu nebol v tomto smere zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny (obdobne napr. I. ÚS 13/00, III. ÚS 99/02).

25. V prerokovávanej veci priebeh napadnutého konania skomplikovali tri spory vyplývajúce z odporovania právnym úkonom sťažovateľky (pozri bod 11). Bez právoplatného ukončenia takýchto sporov vo všeobecnosti nie je možné uskutočniť rozvrh výťažku a ukončiť konkurz. Uvedené spory súviseli s napadnutým konkurzným konaním, za obdobie, o ktoré sa predĺžilo konkurzné konanie v dôsledku paralelného vedenia týchto súdnych sporov, nemôže niesť okresný súd zodpovednosť, keďže postupom v napadnutom konaní na ich priebeh nemal žiaden dosah.

26. Ústavný súd vníma kriticky obdobie nasledujúce po ukončení súvisiacich konaní v roku 2017, avšak, ako z obsahu spisu vyplýva, okresný súd nebol úplne nečinný a nemusel v napadnutom konaní konať v sťažovateľkou naznačenom zmysle (pristúpenie k výmazu sťažovateľky z obchodného registra, pozn.). Okresný súd nevydal uznesenie o zrušení konkurzu skôr z dôvodov uvedených správcom v jeho správach, ktoré okresnému súdu zasielal v reakcii na výzvy súdu. Správca konkurznej podstaty opakovane predkladal okresnému súdu informácie o stave pohľadávok proti podstate, o vykonaných a plánovaných úkonoch podľa zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Pokiaľ teda okresný súd dostával od správcu vysvetlenia a správy, ktoré vyhodnotil ako dostačujúce na účel výkonu jeho dohľadu, nie je bez ďalšieho možné konštatovať ním spôsobené prietahy v napadnutom konaní. Sťažovateľka konkrétne neuviedla, v čom mal okresný súd kontrolovať činnosť správcu, aké konsekvencie mal proti nemu vyvodiť alebo v čom spočívala neefektívnosť úkonov okresného súdu.

27. Doterajšia celková dĺžka napadnutého konania je dôsledkom prirodzeného procesu, ktorým konkurzné konanie prechádza na účely usporiadania majetkových pomerov úpadcu (čo si vzhľadom na paralelne vznikajúce súdne spory vyžaduje dlhší čas než v iných súdnych konaniach), a to všetko s cieľom dosiahnuť uspokojenie čo najväčšieho počtu veriteľov. Čiastočne však ústavný súd v postupe okresného súdu pozoroval formálny prístup k doručovaným správam správcu a tolerovanie nerešpektovania výziev súdu správcom.

28. Vzhľadom na pristúpenie dodatočného dôvodu na zrušenie obchodnej spoločnosti (konštatovaného súdom v marci 2023) hodnotí ústavný súd postup okresného súdu za ústavne akceptovateľný. Aj napriek zisteniu časových úsekov nečinnosti, resp. neefektívnosti postupu doterajšia celková dĺžka konania nie je sama osebe dôvodom na vyslovenie, že došlo vo veci k zbytočným prieťahom, pretože k nej nepristúpili ďalšie relevantné okolnosti, ktoré by ju posunuli do ústavnej roviny, ako napríklad dostatočný význam konania pre sťažovateľku. Sťažovateľkina právna neistota bola odstránená dva mesiace po podaní ústavnej sťažnosti. Vzhľadom na právoplatnosť uznesenia okresného súdu o zrušení konkurzu môže sťažovateľka v krátkom čase očakávať výmaz z obchodného registra (§ 68 ods. 6 Obchodného zákonníka). V súčasnosti by prijatie ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nemohlo sťažovateľke priniesť ďalšie odstránenie právnej neistoty. Preventívny účinok ústavnej sťažnosti ako jej hlavný účel teda nie je možné dosiahnuť.

29. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nie každý zistený prieťah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (I. ÚS 46/01, II. ÚS 57/01). V prípade, keď ústavný súd zistil, že postup všeobecného súdu sa nevyznačoval takými prieťahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné prieťahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, nevyslovil porušenie základného práva zaručeného v tomto článku (II. ÚS 57/01), prípadne návrhu buď nevyhovel (I. ÚS 11/00), alebo ho odmietol ako zjavne neopodstatnený (I. ÚS 17/01, I. ÚS 41/01, I. ÚS 57/01).

30. Ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konkurznom konaní nevznikli ústavne relevantné zbytočné prieťahy spôsobené okresným súdom, preto ústavnú sťažnosť sťažovateľky pri jej predbežnom prerokovaní odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími návrhmi sťažovateľky uvedenými v petite jej ústavnej sťažnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. júna 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu